

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibvs Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

6. Aliaë quædam de eade[m] re quæstiones diluuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

locum habere, quoniam cedit in cōmunem Reipublicæ salutem, & bonum, vt sint literatorum hominum seminaria, ex quibus idonei Ministri deligi queant ad Sacerdotia, & Ecclesiastica munerata obeunda. Nec huiusmodi iusurandum impedit ingressum in Religiosorum ordinem: quoniam admissi iureiurando pollicentur non se suscepturos Religiosæ vitæ institutum sine permisso eius, cui curæ est Collegium. Non ergo iurant simpliciter eiusmodi iuvenes non se ad Religionem transiuros, hoc enim maius bonum impediret, & iurijurando vim penitus abrogaret. Quod si illi melioris vitæ cupidi Religionem suscipere velint, iure possunt; petita tamen ab eo facultate, cui est Collegij cura concedita, quamuis non obtenta: quoniam iusurandum non violant, cum facultatem petant: nec tamen eam impetrare, sed petere tantummodo coguntur.

Animaduertendum tamen est tuta conscientia ab huiusmodi adolescentibus iusurandum exigi, quo promittant se in animo habere in literariū studia incumbere, & in his perseuerare. Aliud enim est iurare, se id in animo habere; aliud verò, iurare se nō ingressuros Religionem sine concessu, aut sine permisso eius, qui Collegium gubernat. Vtrumque enim iusurandum cum ratione, æquitate, & iure conuenit, sed diuersum est: nam qui primo modo iurat, facultatem petere, iusurandi religione, & obligatione non cogitur, & quādoque voluerit, potest ad Religionem cōuolare: satis est, si dum in Collegium admittitur, in animo habeat in literarum studia operam, & curam conferre. At qui secundo modo iurauerit, ad petendam facultatem compellitur, si velit Religionem suscipere. Quærit Nauar. *consil. 1. de Regularib.* An iuvenes, qui admissi in Collegium Anglorum, quod est in Vrbe, vt statuti ipsius Collegij iureiurando promittunt se post absoluta literarum studia profecturos in Angliam ad religionem, & fidem Catholicam publicè defendendam, docendam, & hæreticos conuincendos, tuta cōscientia ad Religiosorum institutum, & vitam transire possint. Respondet ille, nō posse; quod probat primo, quia seru⁹ in Religionem ingredi iure nequit absque sui domini consensu. Secundo, quia si quis iurando promisit puellæ se illam vxorem ducturum, ad Religionem se conferre nō potest, nisi prius cum ea nuptias contraxerit, *cap. Commissum, de sponsalibus*. Tertio, quia Procuratores, Tutores, Curatores, & reliqui ad curam, administrationem, munus, & officium electi, & obligationis vinculo obstricti nequeunt iure suscipere vitam religiosam, quia sui muneris, curæ & tutelæ debent rationē reddere. Quarto, quoniam qui sunt ære alieno obstricti ad Religionem se recipere non possunt, nisi debita soluant. Mihi hæc Nauarri sententia non placet, & multo minus eius rationes, & argumēta probantur: quoniam qui iusurandum in melius mutaturus non est: in c. *Peruenit. 2. de iureiur.* habetur: *promissum non infringit, qui illud in melius commutat.* & *Scriptura, de voto, dicitur: rem facti voti non habetur, qui temporale obsequium in perpetuū noscitur religionis obseruantiæ commutare.* Nec rationes Nauarri aliquid concludunt: nam seruus non est sui iuris, sed domini possessio. Item ceteri, quos Nauarri in me-

dium producit, sunt aliquo iustitiæ vinculo hominibus obstricti, & ingressus in religionē cum alterius damno esse non debet: at prædicti iuvenes solū sunt iurifurandi nexu Deo obligati, quod ingressum in religionem impedire iure non potest.

Ex his etiam perspicitur, quid sit iudicandum de ijs, qui dum ad beneficium, & ministerium Ecclesiasticum promouentur, iurando interdū promittunt Ordinario loci id exigente, se illud non dimisuros, & deposituros gratia alterius, quod dicere solent se non resignaturos in gratiam, & fauorem alterius, aut cum alio non commuturos sine consensu ipsius: Eiusmodi enim iusurandum nō impedit, quin ijs, quorum animus est se ad Religiosorum Ordinem, & statum recipere, beneficium deponant gratia amicorum; quoniam illud tantummodo adhibetur, ne is, cui beneficium cōfertur, statim eo se abdicet, & apud Romanum Pontificem per se, vel per Procuratorem gratia alterius deponat, reseruata sibi certa pensione. Sed raro exigere solent Ordinarij eiusmodi iusurandum: tantummodo is, qui Beneficium impetrat, & obtinet, iurat se in animo habere Beneficium suscipere, vt debitum officium præstet, & Ecclesiæ inseruiat: quod iusurandum æquissimum est, & cum ipso Canonico iure conueniens, ne quis Ecclesiæ præficiatur ea voluntate, & animo, vt illam statim cum alia permuret, aut dimittat gratia alterius, retenta sibi pensione Romani Pontificis auctoritate. Abusus enim est quorundam Beneficia impetrantium, & assequentium, vt statim ea cum alijs commutent, vel ijs gratia aliorum se abdicent, & sibi pensiones acquirant.

Caput VI.

Alia quedam de eadem re quæstiones diluuntur.

PRIMO queritur, An iusurandum valeat contra simplicem, & nudam promissionem? Respondet Innocentium *cap. Veniens, de iureiur.* tenuisse eum, qui iurat contra simplicem promissionem, qua alteri se obligauerat, iusurandum seruare debere, & nihilominus satisfacere alteri, cui promiserat se aliquid facturum. Ceterum Hostiens. Ioan. Andreas, Abbas, Ancharanus, Antonius, & alij in *cap. Veniens, de iureiur.* communi consensu contra Innocentium docuerunt, iusurandum contra simplex promissum nullius esse momenti, & ponderis. Sic etiam Covar. in 4. *de Matrim. p. 1. cap. 4. nu. 3.* sic Henri. in *cap. Veniens, de iureiur.* quamuis Imola in eo capite maluit contra communem sententiam Innocentij opinioni adherere. Exemplum propono: Titius certę puellæ futuram nuptias simpliciter promittit: deinde alteri futuram quoque nuptias iurando spondit. rata est & firma prima promissio, quamuis sit secunda iureiurando munita. Similiter promissit Cajo te venditurum librum tuum, aut fundum; deinde eundem librum, aut fundum te venditurum alteri iureiurando firmasti: valet prima promissio, quamuis simplex, & nuda, quoniam iusurandum in secunda promissione interpositū eo ipso, quod est contra simplicem promissionem, cum bonis moribus repugnat: nam primæ promissioni, & si-

dei an.

dei antea datæ aduersatur, & proinde iuri naturali, quod si dem datam seruandam esse præscribit. Quo fit, vt qui contra simplicem promissionem, secundum iureiurandum confirmat, sit in iurando periurus: ac rursus peccet, si sequendam præset prima promissione posthabita, quoniam primæ uinculum cū fuerit prius, eo ipso est æctius. **Ac totum hoc locum habet, cum secundæ promissioni nullum aliud iustitiæ uinculum præter iurandum accedit.**

Secundò queritur, An iurandum secundum ualeat contra primum? Respondeo, minimè, si cum secundo nullum aliud iustitiæ uinculum cōiungatur, vt si iurasti te locaturum operas tuas, uel domum certam Caio, & deinde idem prorsus iurando promissisti Titio, seruandum est primum iurandum, & in secundo fuisisti periurus, quoniam contra fidem Caio datam iurasti. Similiter si iurasti te Caio centum daturum; & deinde totidem Titio iurando spondidisti, si non habeas nisi centum ea debes Caio dare: alioqui si Titio das, iurandum negligis. Duo ex iure Canonico pro hac sententia faciunt. Primum est, quod habetur in cap. Intellecto, de iureiur. ubi habetur Vngariz Regem quædam bona ad Regiam dignitatem pertinentia alienasse, & iurasse nunquam se contra eam alienationem uenturum, qui in sua creatione iurauerat nunquam se regni sui bona, aut iura alienaturum. Decernitque Pontifex nullum esse secundū iurandum. Alterum est, quod tradit Glossa in c. Licet, de iureiur. in c. communi consensu recepta. Si mulier, inquit, inuauerit se non alienaturam res dotales, aut dotatas sibi propter nuptias: quod si alienauerit, reuocaturam se alienationem, & postea alienauit sine Iudicis auctoritate, & alienationem iureiurando adhibito confirmauit, ualeat iurandum primum. Pari modo Episcopi dum consecrantur, iurant non alienaturum se iux Ecclesiæ bona absque Romani Pontificis consensu, quæ si postea alienent, & alienationem iureiurando confirmet, secundum iurandum nullus est ponderis, & momenti. Ita etiam si minor iuret se nihil alienaturum, & deinde alienet, & iureiurando alienationem corroboret, primum iurandum subsistit, secundum nõ item.

Tertiò queritur, An id, quod fit contra promissionem iureiurando firmatam, sit ratum, & firmum? Tres sunt opiniones. Prima, in uniuersum, ait, nullius esse firmamenti. Sic Hostiensis, Speculator, Archidiaconus, & Gaspar Calderinus, ut testatur Syluest. iuramentum 4. q. 12. Secunda opinio distinguit, ait id, quod fit, ad temporalia pertinet, & tunc iurandum subsistit. Vt si tibi iuradum promisi me librum, aut fundum uenditurum; & deinde alteri uendidisti rata est, & firmam uenditio: at uerò si id, quod fit, pertinet ad spiritualia, tunc non ualeat id, quod fit contra iurandum, ut patet ex cap. Dilecto, de Preben. ubi Pontifex constituit infirmum esse, & inane, si Canonici antea ut Canonicoꝝ numerum contra statutum, quod ipsi ediderunt, & iureiurando confirmauerunt. Sic Innocentius, Antonius, Imola in ca. Dilecto, de preb. ut refert Couar. in cap. Quamuis, de patris in c. p. 2. §. 2. d. 5. Tertia opinio, generatim, ait, id, quod fit contra promissionem iureiurando munitam consistere, nisi in certis causis iure ipso exceptis. Hanc sententiam Panormitanus inquit in ca. Dilecto, de Preb.

esse cõmunem; immo asserit distinctionem Innocentij cõmuni cõsensu improbari, quod idem affirmat Couaruius, cū Decio, & Aleciato loco prædicto. Et hæc est amplectenda, ut ex subiunctis patebit exemplis. Si quis certæ puellæ futuras nuptias iurando promissit; & postea cum alia matrimonio contraxit, matrimonium est ratum, & firmum. c. Sicut ex literis, de sponsalib. Item, qui iureiurando spondidit Titio se uenditurum domū, uel fundū suum, & postea uendidit Caio, rata est uenditio. l. Quoties. c. De rei uindicat. Præterea, qui iurauit non se reuocaturum procuratorem à se constitutum ad matrimonium contrahendum; & deinde reuocat, uim habet reuocatio. Glossa in cap. vlti. de procuratorib. in c. cõmuni consensu recepta. Insuper, qui iurauit se nunquam reuocaturum testamentum à se confectum, & postea reuocat, reuocatio ualeat, ut latè probat Couar. in Rubr. de testam. p. 2. n. 9. contra Hostiensis, & speculatorem. Si quis item, cuius est Beneficium Ecclesiasticum conferre, iurauit se illud collaturum in Titium; & postea Caio dedit, firma est, & rata collatio, ut uocã; quod testatur contra Innocentium, Ioan. Selua. trakt. de benefis. p. 3. q. 27. & Couar. loco citato. Si etiam Episcopus iurauit se Ecclesiæ suæ bona non alienaturum etiam ex causis iure concessis; & deinde alienauit in causâ iure permissâ, alienatio subsistit, ut docent Archidiaconus, Gaspar Calderinus, quos refert Abbas in c. Intellecto, de iureiur. nu. 6.

Obijcies id, quod habetur in c. Dilecto, de preben. ubi Pontifex ait, non posse Canonicos numerum Canonicoꝝ augere, si statutum ediderint, & iureiurando firmarint se nunquam numerum aucturos. Respondeo cum Panormitano, ibi non dici nullius esse momenti noui Canonici creationem, sed Canonicos id facere nõ posse, quoniam iurauerunt id non se facturos. Firma est igitur noui Canonici electio, sed Canonici sunt periuri. Hinc etiam efficitur, ut si Princeps legem ferat, & iuret se nunquam eam abrogaturum, si postea eam abroget, abrogatio ualeat; ita tamen, ut ipse sit periurus. Eodem modo, si patronus Ecclesiæ iuret se Titium Clericum idoneum nominaturum, & oblaturū Episcopo, deinde uerò Caium Clericum æquè idoneum nominet, & offerat, periurus est; sed nominatio, quæ dicitur Prebentatio, non est irrita, & inanis.

Deinde obijcies id, quod habetur in cap. Intellecto, paulò ante producto, ubi Pontifex decernit inuitiles, & irritas esse alienationes à Rege Vngariæ factas contra iurandum, quo, dum ille Rex crearetur, promiserat, se nihil eorum, quæ ad regiam dignitatem pertinerent alienaturum. Respondeo, eas alienationes bonorum non ideo rescindi, quia contra iurandum factæ fuissent, sed quia cum detrimento, & iactura regni: quare etiam si nihil Rex ipse iurasset, pariter dissoluerentur tanquam cõmuni Reipublicæ salutis, & bono perniciosa. Demum obijcies id, quod Glossa docet in cap. Licet, de iureiur. in sexto, quando mulier iurauit se non alienaturam res dotales, aut sibi donatas propter nuptias; & se reuocaturam alienationem, si aliquando alienauerit, & postea alienauit absque Iudicis auctoritate: Nihil, ait Glossa, ualeat alienatio. Respondeo, nihil ualere, quia eiusmodi alienatio est mulieribus noxia, & pri-

num iusurandum est iuri, & rationi naturali consentaneum.

Quarto queritur, An iusurandum vim ullam habeat contra bonos mores? Respondeo cum communi omnium sententia nullius esse momenti. *cap. Non est obligatorium, de reg. iuris in 6. dicitur: Non est obligatorium contra bonos mores praestitum iuramentum. & l. Si vnus. §. Illud ff. De pactis, sic habetur: Illud nulla pactioe effici potest, ne dolus praestetur. l. Conuenire ff. De pactis dotalibus, statuitur: Conuenire non potest, nec illa quidem pacta seruanda sunt, ne ob res donatas, vel amotas agatur: quia altero pacto ad seruandum mulieres inuitantur, altero in civile impugnantur: eisi conuenere ne ob impensas necessarias agerentur, tale pactum non est seruandum, quia tales impensa dotem, ipso iure, minuumt. Et l. sequenti Pomponius, dicitur: Pomponius autem maritum non posse pacisci, ut dolus solummodo in dote praestetur. l. Si vnus. §. Pacta ff. de Pactis, habetur: Pacta, quae turpem causam continent, non sunt obseruanda: veluti si paciscatur, ne furti agam, vel iniuriarum si feceris. Expedit enim timere furti, vel iniuriarum praeniam. Sed post admissa haec, pacisci possumus. Item, ne experiar interdico, Vnde vi, quatenus publicam causam contingit, pacisci non possumus. Et in summa, si pactum conuentum a re priuata remouum sit, non est seruandum. Haec ibi. Et cap. Quemadmodum, De iureiuran. dicitur: Illud autem iuramentum est proculdubio; emerari, si vir iuret uxori, quod eam super nullo crimine accusabit. Quia si mulier fieret infidelis, & nollet cohabitare cum viro absque contumelia Creatoris, tunc deberet illam ad iudicem suum deferre. Haec Pontifex. Vnde Glossa recte ait: Si aliquis iurando promittat se non denuntiaturum fontes, non valet iusurandum: quia aditus patet feret delictis. Similiter si quis iurando promittat se non patet saluum arcanum suae fidei commissum, iusurandum irritum est, & inuile, si arcanum sit iniquum, & praesertim communi saluti Reipublicae noxiuum.*

Animaduertendum est, bonos mores esse varios; alij enim sunt, quos ius naturale praescribit, & imperat. Alij, quos scriptum diuinum ius praecipit. Alij vero, quos ius scriptum canonicum, vel civile constituit. Cum igitur communis sententia docet, vim nullam habere iusurandum contra bonos mores, intelligit contra bonos mores iuris naturalis, vel diuini scripti, vel Canonici. Secus autem est, si iusurandum sit solummodo contra bonos mores iure civili institutos, de quibus capite sequenti tractabitur.

Caput VII.

Quando, & quomodo iusurandum contractus, & conuenta confirmet.

PRIMO queritur, An iusurandum confirmet contractus, qui alioqui irriti essent, & inanes iure civili? Quod est querere, An id, quod fit, & iureiurando firmatur, eo ipso, vim habeat; cum tamen alioqui iure civili sit irritum? De qua quaestione agunt Pontificij iuris interpretes in ca. Cum contingat, De iureiuran. & cap. Licet. De iureiuran. in 6. & ciuilibus iuris doctores in l. Sacramen. c. Si aduersus venditionem. Praesertim Bartheo. Paul. Alberic. Salyc. Cornueus, lalon. Vnde Bartheo. in l. Si quis pro eo. ff. De fidei iusuribus, quasdam praecipiones, & regulas tradit, in quibus quidam conueniunt, alij non item. De quibus etiam multa Abbas in cap. Cum contingat.

de iureiuran. Couar. in cap. Quamuis pactum, de pact. in 6. p. 2. §. 1. & sequensibus.

Prima est: Quories contractus est contra bonos mores iuris naturalis, vel diuini, vel Canonici, etiam si iureiurando firmetur, non fit ratum, & firmum. Exempli gratia: Pactum, inquit, ne dolus in contractibus praestetur, hoc est, Ne si quid mali dolo fiat, resarciatur, reddaturque. Item: Pactum ut quis domo expellat uxorem, & filios suos. Item: Pactum, ut quis venenum praebat patri, vel alteri innocenti. Pactum, ne quis delinquentem acculet, aut ne quis arcanum iniquum, & noxiu Reipublice saluti patefaciat ijs, quibus debet.

In hac quidem prima Regula à Bartholo posita conueniunt omnes: ea enim colligitur ex cap. Non est obligatorium. De reg. iuris in 6. & l. Contractum. ff. De reg. iuris. & ex l. Non dubium. C. de legibus. At vero in huius Regulae confirmationem, aliqua exempla in medium producit Bartholus, quae ceteri non probant. Alij enim pactioem futurae beneficij factam absque consensu eius, de cuius hereditate agitur, etiam iureiurando firmatam non valere. Quis, inquit, est contra bonos mores naturales, quoniam datur occasio optandae mortis alterius. Sed alij multi, teste Couar. in c. Quamuis. de pact. in 6. p. 2. in ius. n. 2. docent, huiusmodi pactioem esse quidem iure civili interdictam. l. vlt. & l. Pactum quod dotali. C. de pactis. & l. Pactum dotali. C. de collationibus; sed non iure naturali, siquidem & fieri potest consensu eius, de cuius hereditate tractatur, & auctoritate Principis; & tamen occasio optandae mortis etiam in his casibus non tollitur. Secundum proponit Bartholus exemplum: Vt si quis iurando promittat non se reuocaturum primu testamentum factum. Nullum est, inquit, iusurandum, quia est contra bonos mores naturales, ut constat ex l. Stipulatio. ff. De verborum significatione. vbi iuriconsultus ait: Stipulatio hoc modo concepta: Si heredem me non feceris, tantum dare spectat: inutilis est, quia contra bonos mores est, nimirum contra liberam testandi voluntatem, quam huiusmodi promissio, & iusurandum adimit. Plerique tamen, ut testatur Couar. in rubr. de testam. p. 2. num. 15. hoc exemplum non probant, quia tantummodo iure civili videtur esse interdictum pactum de non reuocando testamento iam facto. Tertium producit exemplum: Vt si quis, inquit, faciat donatioem omnium suorum bonorum, etiam futurorum, & iureiurando confirmet, aut non subsistere huiusmodi pactum, etiam iureiurando manent, quia est contra bonos mores naturales: aufert enim liberam testandi facultatem. Hoc exemplum Bartholi multi vtriusque iuris interpretes approbant, quos citat Couar. in Rubrica de testam. p. 2. nu. 4. Sed alij hoc pariter exemplum improbant, quoniam donatio omnium bonorum etiam futurorum, solum videtur esse iure civili prohibita, ut constat ex l. vlt. c. de pactis. & l. Hereditas. C. de pactis conuent.

Secunda Regula Bartholi est: Quando lex ciuilibus ob publicum, & commune bonum potissimum lata est, iusurandum interpositum in contractu ea lege interdicto, eum non confirmat: quia in cap. Si diligenti. De foro compet. & cap. Ad apostolicam, de Regularibus, & l. Ius publicum. ff. de pactis. plane dicitur, non posse ius publicum pacto priuatorum tolli. Huius secundae Regulae Bartholus exempla producit, vt l. 2. & l. Quemadmodum l. Omnes profugi. l. Originarios. C. De agricolis, & censibus sanctum